

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pošt.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for., za celu godinu. Razmerno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carovine više poštarina. Gdje se najdže najmanje 8 seljaka to su voljni, da im list šaljeno svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat čemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku Nazračnicu. Imo, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrijeme, neka to javi odpravničtvu u otvor. u planu, za koje se nepiata naknata poštarina, napisav izvano Reklamacija. Tko List prima i drži, ako jo pošten, to ga i plaća.

Izlazi s. aki I. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRVNIČTVO

način se

Tip. F. Hnala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju platjena poštarine. Vlasti, dopisi i drugi spisi štampaju se li u celosti ili u izvadku, naime prama svojoj vrijednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i štetna aukropne stvari nenalaze mjesta u ovom listu. Priobčena su pisma tiskaju po 25 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redaka staju 50 novč., a svaki redak suviše 25 novč.; u tu služaju opevanja po što se pogode oglašnik i odpravničtvo. Dopisi se ne vraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, oim izvanrednih slučajevah, nedopisaju, nego putem svoje Listnice.

Poziv na predplatu.

Nastajućom novom godinom 1882. stupa naš list u trinajsto godišto svojega obstanka. Tim jo od djeteta postao dječakom, to će reći, njegovi su seljački čitatelji došli do spoznavanja samih sebo, to jest, onoga staroga i slavnoga plemena, iz kojega su potekli. Ali do pod-pune mužke zrelosti, koja sama sobom vlada i ravna, još jo jako dalek put, pak im još mnogo i mnogo nauka treba. Ovaj jih je list stopram sa sna probudio: sad treba, da jih netko primi za desnicu ruku, pa vodi po mučnoj stazi života. A tko će to bolje i uspješnije, nego ovaj drug njihova djetinstva, ovaj njihov stari prijatelj? Zato se obraćamo našim starim predbrojnikom prošnjom, neka ni jedan od njih nezagluhne na ovaj poziv, nego neka svi ponovo svoju navadnu predplatu. Istom se prošnjom obraćamo i onim, koji su nekad naš list ljubili, pa zanemarili i zapustili; kao i onim, kojim dosad nije teknuo, pa ga nisu držali. Neka znadu jedni i drugi, tko nečita, taj spava; a tko ga je zapustio, da će zadriemati pa opet zaspati. A danas, u ovo naše budno doba, gdje sad koliki svijet za svjetlom gino i hliepi, nije liepo ni jedno ni drugo.

Daklo na predplatu svi i svuda, da se »Naša Sloga« poljepša i okriopi na duši i na tielu, to bude dika i ponos našega u Istri naroda. Ako i nije ljetošaja ljetina najbolje odgovarala tožalckomu trudu i mucu, to ipak neka

svatko odkine ono par novčićah za ovaj list, koji je u svakoj prigodi prvi tožalčki prijatelj i najpouzdaniji svetovatelj.

Ciena ostaje kao i dosad 2 for., u za težake 1 for. Gdje se 8 od njih pod jednom poštom nadje, pak se dogovore, da jim list svim pod jednim zaslanjenom, stati čemo jim ga i za osmikih 70 novčićah po glavi. Novci se šalju »poštarskom naputnicom« (vaglia postale — Postanweisung), jer jo za obio strano manji trošak. Tko lista nedobi, neka nam javi otvorenim pismom, napisav izvano Reklamacija, za koju se neplaća poštarina. Umoljavaju se napokon oni predbrojnici, koji nisu dosad lista platili, da to već jednom učine, jer neugodno bi nam bilo, jih osobno u listu na to sietiti. Neka znadu, da su sa izdavanjem lista skopčani i troškovi, koji su u Trstu još veći, jer oskudjevamo na naših slagarih, a s druge strane našta je želja, da se po mogućnosti i lista podigne, pa k tomu će se podpore kod naroda. Odsad bit čemo prisiljeni obustaviti list svim onim, koji nebudu za dobo svoju predplatu poslali ill pako svoj stari dug nonamirili.

Konačno uz zahvalu molimo naše vriedno dopisnike, neka i nadalje podupiru naš list svojim porom, a sve rodoljube iz svih većih i manjih mjestah i selah prosimo, da nam svaku važniju stvar obznane i u kratko opišu, da postano tako naš list »glasilom« cieloga našega naroda u Istri i kvarnerskih otocih.

Uradničtvo »Naša Sloga«.

NOVO LJETO.

»Pouzdanjo u sama sebo«. Ovo načelo vodilo je dvanajst godinah naš list noprokidno preporučujuć ga hrv. narodu, da ga usvoji, jer mi u Istri možemo jedino svojom vlastitom snagom i uztrajnom borhom izvojevati bitne uvjete našemu obstanku i napredku. Teško li jo narodu od stolecāh zanomarenom dignuti se iz svoga sna, kad ga svo na okolo neprijaznim okom gleda. Ali stoljetnu nepravdu imade zamjeniti napokon samosvjestni ponos, doba je, da se i naš narod osokoli na svoje noge, da pokaže cielomu svijetu, kako je čil i zdrav, kako štaju drugaoga bezobzirno zahtjevujući i da drugi njega štaju. Naš u Istri i kvarnerskih otocih hrvatski narod miran i dobroćudan, kao što je, nebudu već ničiji sluga već se pokazuje ravnopravan svakomu drugomu. Ako to kadkada i nevolje tište a ti nemoj kloznti duhom, uz dobru volju i snažan rad moći ti je sve odstraniti. Trinajstu ti već ovo godinu dostavljamo naš list, da ti pomozemo, savjetujemo, poučimo, a ti primi dragovoljno naše savjete proizitićuće iz čistoga srca, koje za tebe bje, i nasmierajuće na drugo nego da se probudiš, podigneš na dušovnom i materijalnom poju. Prirodni elementi nisu nam ni ljetos bili povoljni pa zato valja nastojati, da se otvore i druga vrieda dobitka neodtudjiv se podnipošto od zemlje, koja to hrani. Na žalost noma kod nas nikakva ili samo malo prometa, trgovina, obrtnosti, grane ovo, koje bi moglo u našoj pokrajini okruženoj morom cvitati. Ovo je polje, gdje seljak ne-

može dalje, jer su njegova vrieda ograničena, nu država bi imala ozbiljno na obzir uzeti gospodarsko pitanje te upriličiti sredstva, kako da na bolje okreno ekonomičko stanje i da se uzmoži narodnje bogatstvo, jer odkud će država uzimati toliko poreze. Gospodarsko pitanje uzko je spojeno sa narodnim pitanjem, jer gdje se jo narodu boriti s nevoljom i siromaštvom, uzalud mu je govoriti o narodnosti. Nevalja nam samo želiti i pisati, treba da se nešto i stvara, treba nam rodoljubah, koji se laćaju posla, da se naši ljudi biraju u občinska zastupstva, da traže naše škole, da se poljodoljstvo unapredi i obrtnost zavede, jednom rieči nek se uzbude rodoljubi, koji poštom radjom grase svoje želje i u svojoj domorodnoj svijesti traže nadanje svomu radu. Neđa se tajiti, da se jo u ovo trinajst godinah naš nared u Istri i kvarnerskih otocih znatno podignuo, ponješko se osvietio, počimlje poznavati svoja prava i dužnosti te sada dvostruka mu je dužnost; da započeto djelo nastavi. Dokazom našem osvješćivanju je izdavanje talijanske novine izlazeće poput naše dva puta na mjesec i to namjerom, da se stane na put daljnemu širenju hrvatstva u Istri. Nam je pravo, da Talijan brani svoje, svoj jezik i svoju narodnost, to je i naša zadaća, da branimo svoje. Naći će pako u nas ljuta protivnika ako posegne za našim blagom. Neka svaki svoje čuva!

Uztrajnošću i neumornim radom podigli su se i Slaveni u ovoj polovici države, više njih sjedi u ministarstvu te se polagano približuje vrijeme, kad će i Slaveni moći oživotvoriti mrtvo slovo

POUKA.

Bolest Difteritis

piše Dr. Fran Mandić.

U oktobru prošle godine bio sam u Kastavšćini, gdje sam doznao, da se na Munah Skarlatina i Difteritis u veliko — razširila. Mune leže kakova 3 sata nad Kastavšćinom a već treći dan poslije mogle boravljaju imadob priliku osvedočiti se, da se bolest juri i u Kastavšćini reč bi najuvitom brzinom razagraula. Sasma naravski uz pomanjkanje strogih zdravstvenih naredbah u selih, pošast nije se mogla ovdje zaustaviti, već se je kako čujem otvorenim vratima razliela u bližnje Volosko, Rieku i Lovran. O va nezgoda ponuka me da rečem komu o njezinoj bitnosti, postanku i o načinu liečenja.

Mogao bi tko prigovoriti, da se nedržim strogo prostoga za narod podučnoga pripovjedanja, pa zato izjavljujem odmah da nije tako lahko napisati štogod valjana o medicini za prosti narod; već sam predmet nije prikladan za prosto tumačenje, a kad bi to i izvedivo bilo, kod one konservativne naravi i praznovjerja koje vlada u svem i svaeom u našem narodu — pripovjdati mu ti jedan put samo što je Difteritis, koliko je pogibeljna i kako se jo imado čuvat, a on će ipak uz sav tvoj napor tražit svoje Jelice i Marice, da mu uroklo razvrgavaju, ill Morice da mu gušćer taru i božje molitvice nabravaju. Gospode svećenikah i pučkijh učiteljah mislim se zadaća, da narod više put o stvari poduč-

stare predsudu i šaroblje iz njegovo glave iztrebe; dok ovo nebudu narod će ostati pri svojem: Kako je radio moj djed i otac tako radim i ja.

Difteritis predstavlja nam upalu ždriela (grla) i njegovih bližnjih ustrojah — bolest koja se osobito svojim posobnim kužilom (Contagium) odlikuje i razpodjuje. Značajno je kod ove bolesti, koja se je prije ikakovih 15 do 20 godinah u naše strane uvukla, da se uvijek krpimice u pojedinih mjestih pojavljuju, to jest događaje se veoma riedko da bi se u jednom okružju ill gradu samo jedan jedinec (sporadički) slučaj bolesti pokazao; poslije prvoga može se sigurnošću računati, da će se Difteritis naglo dalje razgranati, osim ako se nije bolestnika od drugoga pučanstva odaljilo i strogim zdravstvenim zakonom podvrže da se tim daljno kuzanje sprepreži; šta višo: na mjestih gdje je Difteritis višo putah epidemički vladala t. j. povraćala se pa naka i prividno liečela, mora čovjek biti uvijek na oprezu, da na novo ne uzplamti; imade dopače gradovah, gdje noprokidno (endemički) vlada ovaj ljudski bič; kljico bolesti u ovom slučaju buje i nalaze se u najbližjem susjedstvu čovjeka i njegovog stana, mogu duže vremena sakrivene i nepromenljive ondje ležati da opet kod prilike uzkrasnu i čovjeku strah zadadu.

Odkle dolazi kužilo ovo bolesti? Danas nitko više nedvoji, da su jednino takozvani Mikrokoki, (Micrococci) maleni prostim okom nevidljivi u razred gljivah porodani stvorovi uzrok ovoj pogibeljnoi bolesti; toll su ma-

leni da bi jih milijuno na rtu igle dignuo, porodani su jedan uz drugoga kao trepavice na oku, a pod povećalom prikazuju nam se kao šibice povezane u snopice jedan uz drugoga. Ovi Mikrokoki unijdu ill bolje rekuć zakopaju se u meso ždriela te prouzročuju ondje ono što mi Difteritis zovemo.

Što opažamo kad gledamo u grlo takovome bolestniku? Kožica, koja pokriva ždriela, a osobito takozvane zliečce, (gusćera) želićac i nabaše to koja jo u zdrava čovjeka blodomernasta, pokrivena je kod difteritičnog bolestnika sa bielo-tamnimii pepeljastim krpimicami (medicinske je zove Pseudomembrano ili difteritički strupi ciepi) od višite prosa do jednoga novčića, koje nisu ništa drugo nego gajili i zamrli dioleci one bielo-rumenske kožice (sluznakožice). Mikrokoki unijdu u nju i u meso, koje pokriva, u tolikoj množini da prepere kolanje krvli. Usled pomanjkanja hrane kožica saganjili, malo po malo se raspade te time onaj grdni vonj prouzrokuje koji kod takovih bolestnikah opažamo. Ove gnjile krpice ill ciepi ne dadu se lahko od podloge lupiti, a kad to bude ostavljaju za sobom difteritičke rane, koje veoma lahko krvare.

Da vidimo kojim li se načinom ova bolest razgranjuje i u čovječje tielo dolazi? Danas je skoro sigurno, da se Difteritis od jednog mesta do drugog nerazširuje pomoću okuženog zraka i voda kao što to biva kod kozicah, kolere i tifa, te neima nikakve svetze sa promlenom temperature, kako so jednom misliše. Profesor Klebs u Pragu poslije dužeg iztraživanja došo je do z-

ključka da se ova bolest t. j. njezino kužilo jedino hranom, odjećom i zrakom razširuje, ovim zadnjim samo u toliko, dok se čovjek u bližjem dotičaju u sobi bolestnika nalazi. Da je tomu tako svledoč, da se Difteritis nikada naglo u velikoj mjeri nepojavlja kao što to kod kozicah, kolera, tifa itd. vidjamo, koji se izključivo zrakom i vodom šire, već raste polagano, iz početka dva tri slučaja, pa sve više dok se epidemija u cielom strašilu no pokaže; čovjek traji čovjeka. Pljuvaljka i okužena sapa, koju takovi bolestnici izbacuju sadržaje neizmerni broj malenih komadićah one gnjile pepeljaste krpice i Mikrokokah koji ill se ulove oduše oćih koji se bolestniku približavaju, zidovah, poda, ill pošto su se osušili i u prah pretvorili, lebuje u zraku, dolaze dihanjem ill hranom, kad se prilika pruži u čovjeka te radaju opet Difteritis. Na žalost ugrabljeni su ovim načinom znanosti veoma mnogi i izvrsni liečnici, koji su savjestno vršili svoju dužnost bolestnikom u pomoć prišli. Ovi izvrženi su više nego ikoli drugi kužilo ove bolesti.

Nije dosti doći u doticaj sa bolestnikom i u obće sa difteritičnim kužilom već valja da se dotični više ill manje nalazi pod uplivom nekotih osobnih okolnosti i promjenah organizma, što mi dispozicijom i indispozicijom zovemo; premda nevalja mislit, da nas ova posljednja za uvjek od bolesti očuvati može, da je trajna, i nepromenljiva, jer jo poznato da su osobe, koje su dugo vremena od ove bolesti netaknute ostale, ipak jednom obolile. Osobe koje rado na

zakona, da su svi narodi države jednakoopravni te da svaki njih ima nepovredljivo pravo, da brani i njeguju svoju narodnost i svoj jezik. Temeljni zakon nadalje određuje ravnopravnost svih u zemlji govorećih se jezika u školi, uredu i javnom životu. Sveto je dakle naše pravo, kad neprekidnom uztrajnošću tražimo svoje škole, kad zahtjevamo, da svaki zemački ured uređuje s nama hrvatski, zakon mora svatko poznavati, na nama je, da tražimo njegovo izvršavanje. Pala su krila onoj njemačkoj strani, koja se je smatrala, da je ona jedina pozvana upravljati državom. Njezinu stranačku politiku osudio je i sam premilostivi car i kralj govorom, kojim je sprijeo deputaciju tršćanskih trgovačke komore, a svatko je uvjeren, kako je naš vladar jednakom ljubavi naklon svim svojim narodom. Prestat imaju doskora abnormalni odnošaji, kakvih imamo u velikom broju, udeso naroda povjeriti je ljudom, koji čute za narod, koji ga ljube; pravednost ima bit glavno svojstvo onih, kojim je povjerenia uprava naredah.

Budimo složni, radimo neprestano i na gospodarskom i političnom polju, uspjeh neće izostati.

Svevišnji dao nam dostatno volje te pouzdanjem u njega i u našu hrvatsku snagu kličemo svim i svakomu: sretno vam i dobro novo ljeto!

Kakove da budu lošinske škole?

III.

Koja je svrha pučkim školam? — Na to pitanje odgovara prvi paragraf zakona 14. maja 1869., koga je učinilo carevinsko vieće u Beču. Taj paragraf glasi od riječi do riječi ovako: Zadaća pučke škole je odgajati djecu čudoredno i nabožno, razvijati njihovu umnu djelatnost, naučiti jih i usposobiti toliko da se budu mogli dalje izobrazivati za život, i postaviti temelj odgoju vriednih ljudi i državljanah.

To je dakle zadaća pučke škole, to svrha koju se ima njom postići: djeci oplemenjivati srce, bistriniti um, postaviti temelj daljnjoj naobrazbi i usaditi načela po kojih će oni danas sutra biti vriedni ljudi i državljan.

A kako da se ta svrha postigne? Koji jezik da se rabi za to postići? O tom kod razboritih ljudi nejma dvojbe. Svi uzgojitelji jednoglasno i na sva usta odgovaraju, da se ima rabiti materinski jezik, onaj, koj se je diete od majke pod njezinim krovom, u njezinom

naručaju naučilo, onaj, kojim je diete svoju roditeljicu i svoga roditelja zvati počelo, onaj, koj diete razumije.

U tom obziru za razborito ljude netroba zakona, zakon je to u nepokvarenomj naravi usadjen, izkustvom potvrđen. I samo s toga valjda što su zakonodavci predviđjali, da bi moglo i nerazboritih ljudi i pokvarene naravi biti, metnuli su u zakon točku, da o naukovnom jeziku pokrajinska školska oblast odlučivati ima, i ona u medjah zakonom ustanovljenih. A taj zakon voli, da ima svaki narod nepovriedivo pravo uzčuvati i uzgajati svoju narodnost i svoj jezik.

Ako se diete podučaje tudjim jezikom, srce ostaje i mora ostati nepromienjeno, um nesamo da se nobistiri nego se tupi i mora se tupiti, nit zna nemože posijati za budućega vriedna čovjeka nit državljana.

Ako se uči tudji jezik prije neg se je postiglo što pučka škola zahtjeva, nauči se koju rječ i izroku, nauči se za silu taj jezik lomiti, al se zanemari zadaću pučke škole. Srce ostaje tvrdo bez ikakvo plemenščine; um nemože se razbistriti. Srce će čutiti, um će umovati no kako da koristi bližnjemu, obitelji, obćini narodu, državi, nego kako da koristi svomu njak. Bit će to srce i um čovjeka sobičnjaka, kakovih žali bože i u našoj Istri ima. Proma svojoj koristi, ni malo se neobaziruje na škodu drugoga, sva svoje djelovanje uređuju. Za svoj »ja« prodali bi narod, upropastili bi obćinu, zaigrali bi poštenje, upisali bi vragu dušu. I ovom prilikom dovikujemo našim nepokvarenim ljudem, koje sobičnjaci često zavadjaju svojim krivimi naukama: nije pučka škola za to, da se u njoj naučuju drugi jezici — za to su drugo škole, to se u potrebni čovjek brzo nauči, — nego za to da se u djecu uciopie načela, po kojih će oni kad uzrastu biti poštenu ljudi u svakom obziru; na dalje za to da možo čitati i slušati misli drugih, da možo pisati i govoriti svoje drugim, da možo činiti najpotrebnije si račune.

Kod nas u Istri gričalo se i još se gričilo mnogo proti svomu tomu. Zu hrvatsku djecu uzdržavalo se i uzdržavalo talijanske škole. Hrvatskoj djeci davalo se je i dajo učitelje neznajućo nego talijanski. Školam bijaše i jest svrha naučiti djecu talijanski jezik, uzgojiti talijanski čuteće državljan. Sve drugo kao da nije hrvatski jezik dovoljno razvijen, da nejma hrvatskih knjigah, hrvatskih učiteljah, da nejmajn hrvatska sela škol-

skih sgradah, da nejma dovoljno novacah, sve to bijaše puka izlika. Školah za Hrvate ili se nije ustrojilo, ili ako se jih je ustrojilo bijahu talijanske, sa učitelji koji nisu razumjeli djecu, koju su podučavati i uzgajati imali.

Da se na taj način nije postiglo svrhe pučke škole, da je ona tim izgubila svoj oplemenjujući duh, da treba hrvatskoj djeci hrvatskih školah, hrvatskih učiteljah, hrvatskih knjigah, to je u svojem nedavnom izvješću o istarskih školah izrekao dovoljno sam talijanski zemački odbor. Nek čitatelji pogledaju u 6. broj prošle godine našega lista.

Tamo ili u sam izvještaj nek pogledaju i dopisnici »Cittadina« i »Indipendenta«. Mi vjerujemo da su morari; oni mogu znati dobro skakati po konopih, ili i pisati, da i zapovjedati ladjom; oni mogu koje šta čuti pušček cigaru i na trgu i u kavanah i u prijateljskih klubih pa makar i u ljekar-nah; al oni nepoznaju ili neće da poznaju puka na Lošinju, neznaju ili neće da znaju onoga što i razborite pojedinci i razborite družbe znaju, da se najna svaki narod u svojem jeziku izobrazivati ima, da možo pučka škola samo onda svoju zadaću izvršiti ako se djecu podučaje u njihovom materinskom jeziku.

DOPISI.

Iz Kopra, 20. prosinca 1881.

Svako godine jedan put oglasimo se o davlo vriednim čitateljem milo nam »Naše Sloga«. Bar taj svakogodišnji glas nije žalostan. Govori o društvanu »čitaonica«.

U njezinim prostorijah obdržavala se je dne 14. prosinca redovita godišnja skupščina.

Predsjednik otvarajuć skupščinu iztaknuo je kako nas je ljubav do svojega i međusobna ljubav sdružila i kako nas ista u zajednici drži. Kojejkakve presude svakako neoppravdane po svoj prilici su uzrokom što nas iz grada samoga u društvu više nejma. Žalostno je to, al je s drugo strane radostno, što društvo hepa odziva u okolici nalazi. Skoro svi velečastni župnici okolišnjih župah članovi su »čitaonica«. Čast njim i hvala njim!

Tajnik čitajuć svoj izvještaj iztaknuo je, kako je društvo čestitalo Nj. Visosti carevici i kraljeviću Rudolfu prilikom njegovog vjončanja, kako su članovi »čitaonica« proslavili tisućgodišnjicu po-

vlastice Slavenah, da mogu obavljati službu božju svojim jezikom, kako je društvo izrazilo svoju gorku sućut nad smrću »očeta« slovenskoga naroda. Spomenao je također izlet, koji su članovi čitaonica učinili u Dolinu i Sočerb. Ogledali su gradinu sočersku, divili su se jami iza nje se nalazećoj, i sproveli su sa dolinskimi domoljubi, sa preč. g. Janom članom i koparske čitaonica na čelu tako ugodan dan, da će se ga dok budu živi sjećati.

Izvješće blagajnikovo bilo je dostapovoljno.

Novoizabrani odbor sastoji iz istih članovah iz kojih i lani.

Novinah imati će »čitaonica« toliko da se može u tom natjecati sa velikimi društvu. Društvo samo pribiraja se samo na nekoliko njih, jer prinos ide većim dielom na stan. Većinu njih daju pojedini članovi, koji su toli požrtvovni, da se u društvu nadje sve glavnije hrvatske i slovenske listove, političke i beletrističke. Buduće godine bit će i pedagogičkih, i arheoloških. K tomu bit će novinah i u drugih jezicah političkih i gospodarskih.

K točki dnevnoga reda »slobodni predlozi« govorilo se je samo o jednom, o stanu. Predsjednik izrazio je želju jednoga velečastnoga izvanjskoga člana, da bi društvo u stanovitoj gostioni svoje prostorije imalo. Prisutni članovi bili su pripravni zadovoljiti toj želji, ali kad su čuli i proturazloga navedena nekoliko danah prije po jednom velecijenom izvanjskom članu a u skupščini opetovane, bili su prisiljeni odustati od toga. U ostalom je skupščina opunomoćila odbor da nadje ako je moguće shodnije prostorije za društvo.

Skupščini prisustvovao je velečastni gospodin Bizioć c. kr. kotarski kapetan kao vladin povjerenik.

Interpelacija

zastupnika Dra. Vitezića i drugovah upravljena na gosp. ministra za zemačku obranu u 180. sjednici carevinskoga vieća obdržavanoj dne 13. decembra 1881.

«U interpelaciji g. zastupnika Obreze i drugovah učinjenoj u 17. sjednici visoke kuće na gosp. ministra za zemačku obranu bijaše med ostalim razloženo:

Kako je c. k. ratno ministarstvo povjericlo poduzetniku Ljudevitu Abondrothu odpravljjanje erarskoga dobra za obskrbljvanje kod posjednika Bosne i Hercegovine upotrebljene vojske i to za liniju od Metkovića do Mostara i Sarajeva;

Kako je usled toga Abondroth više agentah poslao u Kranjsku i Primorje, da kupe vozare za ovaj opremni posao, koji agenti su vozarom obećali primjernu vozariju i naknadu troškovah za put od Trsta do Metkovića i nazad te osim toga obkrbljivanje konja i vozarah branom za vrijeme, dok bude trajao ugovor;

Kako se je kod kupljenja ljudi i sklapanja ugovorah moralo smatrati, da je isti visoki c. k. erar preuzeo kod toga jamstvo; Kako se je kod takvih okolnosti više stotinah ljudi iz Kranjske, iz Primorja, osobito iz kotara Podgrad i okolice grada Gorice, konačno iz Dalmacije sklonulo sliediti Abondrothu u Metkovic, u koju svrhu bijahu u Trstu ukrcani sa vozom i konji;

Kako je izplaćivanje vozariju imalo sliediti svakih deset danah, al da se nije ništa jedanput točno i podpuno izplatilo te je Abondroth početkom davao vozarom nješto na račun, a nakon malo tjednah izostalo je i to, tako da su se slomasi neprestano vršček svoju službu imali boriti sa svakim smradom, nuždom i nevoljom, i istim gladom, dapače mnogo je konjah da i istih ljudi dapranih naporom i oskudici podleglo.

S vladom spojen je bio upit, dal je visoka vlada pripravna sudjelovati te naloziti shodno, da bude gori pročim vozarem izplaćena njihova vozarija i ostalo.

običnoj upali grla (Angina catarrhalis) trpe pa makar i neznatna bila laglje baštine Difteritisa nego oni, koji su sasna zdravi u pravom smislu riječi, jer se kužilo radje hvata bolestnoga nego li zdravoga grla. I samo gibanje zraka, u kojem se sijasat Mikrokoka nahlazi, valja u obzir uzeti. Dal je najmo čovjek ovoj struji upravno ili neupravno izložen; često odlučuje i položaj, koji čovjek prama bolestniku zauzme, dal sapa bolestnika radno na njega pada ili dosko, šta više; i kod kreveta te istoga odirnua dviju osobah imademo različite prizore: Majka je n. pr. bolestno diete stoputa poljubila, nikad njoj se ništa dogodilo nije, jednom kad ni sanjala nije, diete malo zakašljalo ili dublje izdahalo nego li obično, ovo nesreće, majka bolest baštini.

Dispozicija za difteritis je bez dvojbe veoma velika, jer se opaža da bolest na mjestih, gdje se je već jednom ukorenila, gdje se narod točno nije mogao ili nije htio držat zdravstvenih propisah, kao što to kod siromašnjega stališa bija, mesto da izbezede to svake godino sve više raste; u Beču na primjer godino 1867 bilo 72 bolestnih; 1868 bilo 75 1869 » 95 » 1870 » 126 1871 » 185 » 1872 » 218 1873 » 139 » 1874 » 168 1875 » 237 » 1876 » 678 1877 » 818 » 1878 » 990

Uzrok zašto radje djeca na onaj bolesti obolo nego li odrasli neloži samo u tom što su oni možebit kužilu više izloženi, (u školi; diete tura okužene predmete u usta; jedno

diete dieli drugomu krah iz kuće gdje mu leži bolestan brat itd.) već zavisi i o dispoziciji — naklonositi koju djeca za Difteritis imadu, jer je svakomu jasno da sekužilo najradje lovi mladog i nježnog grla; mladica će težo podnesti udarac sjekire nego li staro atabio.

U ostalom i kod odraslih imao bi se umanjit broj onih, koji su od Difteritisa netaknuti ostali, jer koliko put se nedogod od liečnici ili bližji rođaci, koji su bolestnikom obće (ovo znanied iz izkustva) najednom kritpavi postanu, govori jim je zamukno, kužija da čute nekakvu zaprieku i malu bolest u gutanju; pa koji nam možo jamčit da nije ovo bio početak, prvi znakovi Difteritisa? Sapa naravski, usled jrh navedene manje di-spozicije bolest nije imala tolike sile da mah preuzme ili ako jest onda svakako u veoma mlanjoj mjeri nego li kod djeteta. U odrasla razvila se jednostavna upala grla sa groznicom i poteškoćom u gutanju (Angina catarrhalis), koja je bez ikakve pogibjelj, al je ipak nosila znakove Difteritisa. Djeca od 2—10 godinah su u najvećoj pogibjelji da Difteritis baštino, a od svakih 100 bolestnih može se računat da jih 60—70 po prilici umre.

Napomenuti smo da se plodovi Difteritisa t. j. Mikrokoki i branom u čovjeka uvažuju te onde dalje razvijaju, nu nije nam jošte svestrano poznat način, kojim to biva dok nebudu praktični liečnici — kojim žlažbože materijala nemanjka — na ovaj način razpljivajuja malo više pazili. Profesor Klebs pripovieda nam dogadjaj

koji ovu točku vidljivo razjasnuje: U male-niku mjestincu Švicarske nakon što je ve-lika epidemija »Difteritis« prestala, bukne po-slije nekoliko vremena opet i to iznenada u njejojih obiteljih, koje su kod prve epidemije oozledjene ostale (bez dvojbe jer su kuće odaljene od ostalih ležalo i jer su stanovnici sva sredstva upotrebili, da se bolest u njihove stanove neuvuče.) U jednoj obitelji umru jedan za drugim dva dječaka od 5 i 7 godinah; stariji dječko, koga su roditelji do kuće odaljili, obolio je isto kao i roditelji, nu samo na jednostavno upali grla i zliezdah; djevojčica od 3. godine ostala je jedina neozledjena premda nije moguće bilo od-straniti ju kao i starijega brata. Ostala je dakle u kući usried kužija pa ipak obolila nije! Kako to? Dokazalo se je da je jedino ovo diete mlieko iz susedske neozledjene obitelji dobivalo, dočim se je sva ostala obitelj, koja je obolila, hranila mliekom, koje bi njoj iz fabrike sira donasali, a u ovoj kući dapače u onaj isti sobi u kojoj su dva dječaka na Difteritis bolovala, ležala bi posudu u kojoj su to obitelji svakim danom mlieko donasali. Sline primere vidjamo često i u Englezkoj gdje se osobito Škarlatina (hoest koja se rado sa Difteritisom druži) Tifusom mlieka i ostale brane iz jedne obitelji u drugu prenaša. (Škadit č.)

Dosada nije se još ništa odgovorilo na onu interpelaciju, nu stanje stvari bitno se je promienilo.

Što se tiče istarskih vozarah, koje na prvom mjestu podpisani zastupa, sklopila se je 19. maja 1880 s Abendoroth prijateljska nagodba, gdje se je Abendoroth obvezao, da će od onih svotah, koje mu budu dozvoljene od c. k. ratnoga ministarstva za naknadno tražbino, platiti 70 forintih za svaki voz t. i. za 110 vozovah svotu od 7700 for., obvezao se je nadalje u posebnoj nagodbi od istoga dana, da će vlasniku kolah, Stjepanu Šiškoviću, izplatiti 1500 for. tako da bi se polag njegove ustanove imala najprije izplatiti na posjednike kolah ukupna svota od 9200 for.

O tom je Ljudevit Abendoroth podneskom dne 19. Maja 1880 obavjestio c. k. ratno ministarstvo to ujedno zamolilo, da se neodvložno goranapomenuta svota na račun njegovih još postojećih erarskih tražbina izplati posjednikom kolah zastupanim po Dru. Dinku Viteziću.

Spomenuti je vrijedno, da tražbino istarskih vozarah napram Ljudevitu Abendorothu nadmašuju svota od 41. 400 for. to da je nagodbeno svotu od 7.700 for. sačinjavajuć stopram 17 percentah isto jako nepovoljna za posjednike kolah; a ipak nisu isti vozari do danas primili ništa od obaljene svote. Medjutim zamolio je g. Menachem Abram Russo na temelju njeke za sasvim druge svrhe izdane cesije c. k. ratno ministarstvo, da se ga kao cesionara smatra jedino vlastnim primati još neizplaćenu glavnicu te da je s njim imaju urediti poslovi glede novčanih odštetah.

Prem se je 6. februara 1880 na interpelaciju člana delegacije g. Winklera g. c. k. ratni ministar jasno izrazio, da je samo g. Abendoroth onaj, s kojim imaju vojničke oblasti razpravljati to da se već s njim vode dotična pogadjanja namjerom, da se vozari dragovoljnom nagodbom izplate, koji se postupak slaže također sa naredbom br. 130 god. 1860 N. V. O. B. glede zaplihenah i cesijsah zasluženaog novca, to je ipak visoko c. k. ratno ministarstvo g. M. A. Russo-a pripoznalo kao cesionara i s njim u juniju ove godine i odnosnu pogodbu sklopilo.

Punomoćnik istarskih vozarah mogao je samo privatnim putem dobiti izvadak III. IV. točke iste pogodbe odnosne na tražbino od vozarah po njemu zastupanih. Od njega zatražena službena obavjest bijaše veoma manjkava i nepodpuna.

Napomenuto točka glase po privatnoj obavjesti ovako:

Art. III. G. Menachem A. Russo je obvezan, svim vozarem zastupanim po gospodi zastupitelj carov. vieća... Dr. Dinku Viteziću izplatiti tražbine, koje imaju pram Ljudevitu Abendorothu.

Art. IV. Za osjeguranje u točki III. prauzeli obvezah ima g. Menachem A. Russo u vrijeme, kad bude primio nagodbenu svotu, položiti kauciju od 200.000 for. .... kod c. k. glavno vojničke blagajne.

Ova kaucija ima se povratiti samo onda, kad budu donieti i predani c. k. financijalnoj prokuri dolnje Austrije sljedeći dokumenti:

a) notarom ovjerovljene izvjege gospode .... Dra. Dinka Vitezića, u kojih on kao zastupnici na car. vieću i interpelanti izjavljuju, da su namireni od njih zastupani vozari.

Ovi dokumenti imaju se najdulje do 28. junija 1881 predati. U slučaju da se ovi dokumenti u tom roku nepredaže, odposlati će se svota odpadajuća na vozare zastupane po Viteziću u iznosu od 7.000 for. na dotični c. k. kotarski kapetanat, da se izplate vozari, konačno zadržat će se svota od 1500 for. za posjednika kolah... Šiškovića, dok se ne zakaže njegova izplata, a višak bit će povrćen vlasniku kaucije.

Ako je ovo istinito, što nije ni dvojiti, to imao bi se iznos od 7.700 for. svojevoljno reduciran na 7000 for. već 29. junija t. g. odposlati na c. k. kapetanat Volosko za izplatu istarskih vozarah, budući nije M. A. Russo izpunio uvjeta, nije predao c. k. financijalnoj prokuri pod lit. a točka III. spomenuti dokument u obraćenom roku.

Ako se tih uvjetah nije ni do danas izpunilo, prem je punomoćnik vozarah opetovano tu stvar osobno uskorivao kod c. k. financijalne prokure kao i kod c. k. ratnoga ministarstva te ga uvijek uvjeravali, da će se

učiniti, to se još ipak nije ništa izplatilo. Mjesto toga nastojali su agenti g. M. A. Russo-a u to doba na svaki mogući način skloniti vozare, da svoje minimalne tražbine još sniže, te budući se biednici nalaze u najvećoj nevojlji to su ti agenti većim dielom i uspjeli. Polag viestih, koje je primio njih punomoćnik, mnogo njih je svoje tražbino cediralo na Russo-ova agenta za 30 forintih, dakle za polovicu manje iznose već kod nagodbe na 17%, obaljene svote, skoro za ništa.

Na temelju rečenoga pitaju podpisani njegovu preuzvišenost g. ministra za zemaljsku obranu:

Koje zaprieke bijahu na putu, što se nije dosada odposlalo polag sa M. A. Russoom sklopljenoga ugovora na c. k. kapetanat Volosko svotu od 7000 for. (pravo 7.700), da se izplate istarski vozari to jeli je voljna njegova preuzvišenost na to raditi, da se to neodvložno učini. *)

Beč 13. decembra 1881.

Zohetmayr Dr. Dinko Vitezić
Mih. Herman Trojan
Dr. Valussi Šrom
Ruf Dr. Vašaty
Dr. Tonkh Hevera
Bärnsfeld Dr. Jansa
Nabergoj Vorel
Dr. Viktor Fuchs Suda
Doblhamer Dr. Gabler
Pflügl Krejčič
Neumayer Dr. Prabsensky
Plass.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 31. Prosinca 1881.

Ovaj put, baš u dobu, donosimo našemu mučeničkomu narodu krasnu jakubicu, što mu dolazi iz Beča, iz ustih samoga Cesara.

Naš narod dobro zna, kako su Niomeci ustavovierci i njihovi pristaše, bili oni Niomeci li Talijani, zakleti protivnici našega narodnog razvitka i napredka; pa kako riju i kopaju pod sadanjim ministarstvom, jer nam se pokazuju koliko toliko pravednijim od svih raznih ministarstvah, koja su dosad državom upravljala.

Al ovo, danas neka naš narod zna i to, da je već i sam Cesar sit toga rovanja i kopanja, jer on jednako ljubi Niomece, Talijane i Slavene, pak hoće da svi uživaju jednako pravice.

Što se dakle dogodilo? Prošlog tjedna stupiše pred Cesara uz ostalu gospodu i nekogi tršćanski zastupnici na carevinskom vieću, sami pristaše ustavovieracah i pobijatelj Taaffeova ministarstva, da ga zamole, neka se učini što za tršćansku trgovinu, koja od dana do dana očividno propada.

Cesar je zastupnike primio prirodnom si prijaznostju, tđ im obećao, da će narediti, neka se Trstu, kojega mu budućić veoma na srceu leži, što skorije i uspješnije pomogne.

Poslje toga pako izustio je sljedeće preznamenite vieći: *Zalaz, što tršćanski zastupnici čine mojoj vladi fakcioznu opoziciju. Nije to obična, već fakciozna opozicija!*

A to će reći, da Cesaru nije ni najmanje po čudi, što se ministarstvu čine zapreke, kad se tsi zadovoljiti i umiriti razne austrijske narode, medju koje brojimo se i mi istarski Hrvati.

Timi riečmi Cesar nije ukorio samo tršćansko zastupnike, nego svu koliku stranku, kojoj oni pripadaju; i ne samo zastupnike, nego i svo činovnike više i niže, koji su dužni točno izvršivati mi-

*) Doznajemo, da je ova svota od Beča odmah zatim odposlata na Volosko za izplatu, rodoljublja neka se zaurau za ono, koje su agenti Russo-azaveli. Op. Ured.

nistarsko naredbe, tđ krčiti tako put njegovim pomirljivim namjeram.

Nije li to dakle prekrasna božična jakubka i nam istarskim Hrvatom, kojim se, neznamo radi čije krivnje, najškrtrijom mjerom diole narodne pravice, koje su zakonom jednako zajamčene svim austrijskim plemenom?

Veselo dakle, mili rode, pod srećnom ti je zvizdom osvanula nova godina: tvoj Cesar neće, da to tko ni talijanči ni niemčci, nego da ostanče, što jesi — Hrvat dušom i tielom!

Ajde sad da roknemo o domaćih stvarih još samo to, da će carevinsko vieće, što praznuje već od 16. tekuceg, opet uzet raditi 11. januara; pak onda da vidimo, kako je sdružona ljevica razumjela napomenute carevo rieči. Dosad se je od dana do dne nadala, da će joj Cesar opet dati vlast u ruke: sad ako ne drugo, bar ju je ta obsjena minula, a tim joj je mnogo pomognuto.

O Ugarskoj nismo već davno ništa rekli, ali nismo ni imali šta, kao što neimamo ni danas, kao u Turskoj Turci, tako tamo gospodaro Magjari, dokle se nije probudila raja, i to je svo.

Naša su se braća Hrvati ovih dana kao prouli iz svoje dobroćudnosti. Niomeci hoće, da im nasole u pustu tobožo domovinu svoju gladnu golotinju, pa kad se ugnjezde i ukriepa da im onda smetaju i zapoviedaju. Ali tko hoće pustolovinu, neka ju dalje traži; a Hrvatuku je Bog Hrvatom dao, da ju izruče svojoj, a ne tudjoj djoci.

Bismarkovo novino još jednako pišu mnogo o Papi i njegovu u Rimu položaju. Bismark kao da je htio izmamiti Papu iz Rima, da onda uzognereći njegovim protivnikom, sad radite iz njega, što vas je volja. Ali papinstvo i Rim su kao duša i tielo. Zato, nebude li Papa mogao drugo postići, hoće prije il kasnije ipak to, da mu se međunarodnim ugovorom zajamči pristojni obstanak u Rimu. A Bismark kao da je već pomislio i na to, kad mu ono prvo nije išlo za rukom, u nadi, nebi li uspio baš tim putem, Papi ruke još i jače vezati. Ali ono, taj se ugovor nemože bez Pape učiniti, pa ni proti njemu, a uz njegovu privolu. U ostalom sam Bog zna, što sve budućnost u krilu nosi!

Francesca hoće, da se okoristi tim Bismarkovim šaranjem, pak traži odvrati Italiju od njemačkog ljubovanja, nudeći joj savaznicu ruku. Tim Italija se opet nalazi na razkrižju, gdje je bez kazipu ta jako teško pogoditi pravi put. Kad bi Italija bila na čistu s Papom, izbor bi joj bio mnogo laglj; zato mora i ona želiti, da se Papina stvar konačno uredi, bilo ovako, bilo onako.

I tim želimo našim čitateljem srećnu mladu godinu!

Franina i Jurina.

Fr. Juro, mi Kastavel čemo se hvala Bogu delit.

Ju. Aj ne Frano leh mi Kastaveli smo hvala Bogu počeli skladat, zač su i mano lepo sve pod mućč pećicijon zašvikali za šti kako i tebe, pak

su mi na lože rekli, da lepo najprvo saki prinestimo ča ki ima dat, pak pokle da će se videt ča ima ki dobit.

Fr. Jušto to ni potroba. Ja nedan ča iman dat, pak nedaj ni ti, a nam ni treba od nijednoga niš.

Ju. O sad gre va škvadru! Sad ja Franid znan zač biš se ti delit. Nećemo tako ne, zač ja nimam dat leh malo, a mnogi ni dužan niš, a ti i tvoji pajašči nebore imate debeloh bokunac, pak bi te radi da bude niš i niš.

Fr. Dunks niš delit.

Ju. Ne po Bogu! Zač i mane je ki krajcar va tvojen komunal!

Fr. Pur je mane i jedan gospodin rekai, da nas je previše va složine.

Ju. O ja, to ti varujen, da ti je rekai. Kemu bi laglje bilo, leh njin nekan, da nas je manje; manjin mi nismo krivi da štrčštrone nemore napred va oveh krajev.

Fr. Ma i našeh nekeh ljudi je dosta imenieh, pak govore, da bi dve podeštarje bolje stiale leh jena.

Ju. Reči mu, da je nem on, ki tako govori, al drži tebe za nemega. Dva podešti bi bolje stali, a ne dve podeštarje. Zač bi svaki podešta imel svoju plaću i dijeti, a saka podeštarja jednak trošak na pol ljudi, koliko sada.

Fr. Tako niš i niš.

Ju. Aj ne niš i niš, leh zdrav mozag va glavu, bi rekai Joško s pod grada.

Fr. Ah! ah! ah!
Ju. Ča je, Frane da se tako sladko smiješ?
Fr. Mi je doša na pamet onaj »šprafendi« ča ga je molit neki moj imenjak, kako je povedala predzajna Sloga va Podlistke.
Ju. A ja sam va sv. Lovreču još jednu smehnju čul od nekoga Krnjela. On mesto reč »verus Domine animas eorum«, rekai je: »verus Domine animas štorum.
Fr. Ah! ah! ah!

Fr. Ha, ha, ha!
Ju. Ča si ponemel.
Fr. Ča nisu i tobi nudili i delili neke akcije za deset fiorini na Voloskem.
Ju. Kakove, a čigove?
Fr. Pitaj komu i ha, ha, ha — akcije namesto rieči!

Različite viesti.

Presv. biskup Juraj Dobrila.
Ima tomu već dva mjeseca odkad je žalostna viest o bolesni našega pastira razužila no samo vjernike gradit Trsta i čitave tršćanske biskuplje već se je i u drugim biskupljah zabrinutim sream očekivalo svaki glas o stanju bolesni obljubljenoga biskupa. Pogibelj bijaše velika, tako da su već novine bile raznesle nelstinit glas o njegovoj smrti a odlične obitelji u Beču zamolile visoku osobu u Trstu, da u njihovo ime položi liep vlenac na lies miloga prijatelja.

Danas početkom nove godine, kad obično jedan drugomu radostno želimo dobru i sretnu novu godinu, i mi veseliti i zahvalnim sream navešćujemo našim prijateljem i čitateljem, da nam je svanula mnogo veselija i ugodnija nova godina nego što smo se nadali, jer nam se naš biskup prilično oporavio, svakim danom nalazi se više urah izvan postelje te će se kad velike pažnje moći kriepko oporaviti. Ovo je dobra ruka, koju istarskomu narodu donasamo, iz koga je naroda niko i za koga se neprstano brine, narodu, koji je nemirnim i tužnim sream želio svakoga dneva čuti štogod o hostelnicom stanju. Milina je čitati pisma naših prijateljah, koji su nas više putaš pitali za stanje bolesti ita zivajuć nam, kako se narod zanj Bogu molit, kako teško očekuje svaku viest, te kako milo pogledava u visine i zahvaljuju Svevišnjemu čuvši povoljna glasove. Znade naš narod, što je Dobrila učinio za naš siromašni puk te si nemože pomisliti udarca, koji bi ga zahvatio gubitkom toli plemenita muža, pak želi, da ga previdnost božja još mnogo godinah uzdrži na čast i korist crkve i istarskoga naroda!

Crkvene viesti. Gosp. Anton Maria Basilico dosadanji župnik u Mompadernu imenovan je kanonikom konkatedralnoga kapitulna u Pulju.

Izbor pravoslavnoga patrijarha. Zastupnici grčko-istočne vjere u Hrvatskoj i dolnjoj Ugarskoj imajo pravo birati svojega patrijarha, koji je ujedno metropolit u Karlovcih, te su u tu svrhu na svojem crkvenogrudniskom saboru izabrali prošloga mjeseca budimskoga biskupa Arsenija Stojkovića. Pošto nije kralj potrdio njegovoga izbora za patrijarha, izabrao je sabor u Karlovcih Teofana Živkovića biskupa u Plaškom. Sad se očekuje da kruna potvrdi njegov izbor.

Što sledi. Na drugom mjestu nalaze naši čitatelji odgovor, koji je dao naš car i kralj deputaciji tršćanske trgovačke komore. Sa više stranah nas pitaju, dali će dosledno slediti kakva promjena? Nismo u stanju, da što stalna rećemo, bilježimo samo glas, koj se je Trstom razlegao, da će c. k. namjestnik grada Trsta, Gorice i Istre barun Prešić dati svojemu demisiju. »Bohemica« obično dobro obavješćeni njemački list u Pragu piše, da je tršćanski namjestnik zatražio penziju.

Iz sv. Petra u Šumi doznajemo pouzdanu viest, kojoj sami skoro nemožemo vjerovati, najme, da c. k. žandari, što stanuju u Tinjanu, traže u obćini sv. Petra osobu, koja piše u »Našu Slogu«? Ako je ova viest istinita, to su morali žandari dobiti nalog od c. k. kapetanata u Pazinu, da to iztraže. Mi se pako ustobojujemo zapitati slavni kotarski kapetanat, komu je na čelu ugledna i vrijedna osoba, neka nam kaže, kojim pravom se to sgadja, jer je takov postupak do sada nećuvan!

Bura i željeznica. U oči božićna na 24. prošloga mjeseca hude željezniki večernji vlak idući iz sv. Petra na Rijeku od šine buri nedaleko od Bistrice prama Šapjannam preko ceste prevaleh. Sreća da je na

tom mjestu uz željeznu cestu ravno te se nije nijedan od putnika, kojih je bilo 17, nit malo ozledilo. Riedki su slučajevi, gdje vjetar ili bura željezničke vlakove iz kolodjezne diže, znak je to kakvu silu imade bura u nekijoh predjelih.

Pozor! Uopozorujemo naš narod da se nada zavesti od kojekakvog prilazanca — koji nudi za kupiti neakve akcije po 10 for. vrednosti, a nekaže u kakvu svrhu ili možda za gaziti onaj narod, koji ga plaća i koga služi. Sapientij pauca. Ako ovo nabude dosta, čemo u svoje vrijeme na dalje stvar protumačiti.

Slov. delatsko podporno društvo prireduje 7. januara na večer u kazalištu »Politema« veliki koncert s plesom. Predstavljat će se dva kratke šaljive igre.

Stanovnici istarskih obćina po »narodnosti«. Naši sviestni čitatelji stalno su se sgražali čitajući u posljednjem broju stanovnike istarskih političkih kotarah razdijeljene tobož po narodnosti. Oni već od tamo vide, gdje se je najviše za potalljanjone našega naroda radilo, gdje su političke oblasti našemu narodu povoljne. Da mogu bolje prosuditi postupak i uspjeh, imentno oni koji pojedino obćino pobolje poznadu, mi čemo danas zabilježiti »prisutne« stanovnike pojedinih obćinah razdijeljene po narodnosti u onom smislu u kojem jih zadržati pot zabilježismo. To jest računajući narodnost po »obćevnom jeziku«, kako ju računaju oni, kojim je to u priliku. Izvor otkud to crpimo je ovaj isti, koji zadnji put upotrebismo. Hrvati su Slovenci.

	Hrvatih	Talljanah
U koparskoj obćini	1937	8007
» miljskoj »	2149	4117
» dolinskoj »	7190	12
» pušjovanskoj »	5503	36
» pomjanskoj »	5827	10
» piranskoj »	2067	9279
» izolanskoj »	1017	4525
» buzetskoj »	8470	5479
» ročanskoj »	2616	200
» porečkoj »	919	6309
» vovarskoj »	1736	1347
» bujskoj »	211	5650
» oćianovskoj »	5	1543
» umaškoj »	298	3859
» bortovljanskoj »	239	1549
» grizjanskoj »	11	3579
» motovunskoj »	1203	3950
» oprtljanskoj »	1823	3173
» višnjanskoj »	1209	2051
» vižnadskoj »	1077	1404
» pazinskoj »	12360	2164
» žrnjanskoj »	4092	363
» boljuvskoj »	2743	95
» tinjanskoj »	3163	109
» labinskoj »	6033	3004
» plomlanskoj »	3937	477
» pužskoj »	14690	14690
» vodnjanskoj »	5749	5217
» barbanskoj »	3124	143
» rovinjskoj »	97	9156
» balškoj »	555	1489
» kapfarskoj »	2369	160
» valoskoj »	775	362
» voplnaškoj »	1034	—
» lovranskoj »	5733	463
» kistavskoj »	14401	12
» podgradskoj »	6927	36
» ješkanskoj »	3392	—
» materijskoj »	5190	13
» matošćinskoj »	4067	2746
» velošćinskoj »	1518	737
» osorskoj »	619	1025
» creskoj »	5545	2261
» krčkoj »	5190	1594
» bašćanskoj »	3615	15
» vrbinjskoj »	2358	15
» dobrinjskoj »	3136	1
» omišaljskoj »	2055	2

Sudbeni kotari su u Kopru, Piranu, Buzetu, Poreču, Bujah, Motovunu, Pazinu, Labinu, Pulju, Vodnjanu, Rovinju, na Voloskom, u Podgradu; u Malom Lošnju, Cresu, Krku. Poda nije spadaju pod njim zabilježene obćine.

I danas bilježimo to na prosto. Nek čitatelji sami sude. Rodoljubom pojedinih obćinah dana je ovim prilika, da kažu svoju gledom na postupak i na uspjeh brojenja u njihovih obćinah. Nam je Istra i u narodnostom obziru prilično dobro poznata. Ipak bismo radi i njihovu čuti, i molimo jih ovim najljudnijem na ja kažu.

Još jedinu opazku. Osim Hrvatih i Talljanah ima u Istri 1564 Rumunjah i 10 u obćinah pužinskoj, boljuvskoj i plominskoj; stanovnikih pripadajućih raznim narodnostim 5109, i to najviše u obćini pužinskoj najme 4127, zatim u koparskoj 420, pazinskoj 124, po drugih po koji desetak ili samo po koji jedinac.

Iz Italije. Prošloga mjeseca dne 13. izvjavio je u parlamentu kod razprave proučava za tekuću godinu talljanski ministar *Bacelli*, da vlada više uvazava mnoge izvjavie učinjene od zastupnikah glade uvedena svoučinišne kutedre za slavonske jezike te da će čim prije hude moguće sistemizirati takova mjesta na talljanski sveučilišt, jer da je to od velike potrebe toll u interesu znanosti kao i kod oćnošnjah u istoku.

Čišćenje blaga. Tko čisti blago, kao da mu polovicu hrane daje. To nam dokazuje sledeće izkustvo gospodara. On je dva puta na dan čistio svoju kravu češćom (strigljenjem) i ona se lepo pojila i mnogo mlička davala. Da vidi, kako će dolovatit nečistoća,

nije krava četnaest danah čistio, a hranu joj jednaku davao kao i prije. Tim se pako osvedočio da mu krava za to vrijeme jedannjst mliarah mlička manje dala.

Gospodari i gazdarice čistite krava svoje i bit će vam lepe i dat će vam više mlička.

† Pogreb Augusta Senoe. Dne 15. prošloga mjeseca sahranio je hrvatski narod svojega ljubimca, pjesnika i romanopisca, u hladni groh. Sprovod osnovala je »Matica Hrvatska« čiji podpredsjednik bijaše pokojnik, te je izpao veščanstveno tako da su i iste »Narodne Novine« izjavile, da Zagreb nevidje ovako ogromna i sjajna sprovoda otkad je ban Jelaić sahranjen. Sa svojih stranah saučesće, Slovenci pokrilih iz Ljubljane, da izkažu nezaboravnom pokojniku poslednju čast. Svi slojevi pučanstva, sva društva, sve se je natjecalo da i izvanjskim načinom pokaže nutrjnju bol nad nedoknadivim gubitkom. Velik broj gospodjah (blizu stotine) bijaše prod liešom sve u duhoboj crnini, da izkažu čast mladomu svo pjesniku, koji jim je mnogi lep čas svojih pripjevstvih i pjesmanih zasliadio. Najlepši dio sprovoda bijaše onaj dio, gdje je mladač nosila nepreglednu množinu na lieš pokojnom pjesniku postavljajih vijenacah. Samo onih, koji su nosili vijenec, bilo je sedamdeset i pet. I »Naša Sloga« ovlastila je profesora kr. velike rolnke u Zaprebu g. Eugena Kumičića, istarskoga Hrvata, da zastupa naš list kod sprovoda, koji je u znak iskrene časti i duhoboga sažaljenja položio u naše ime na pokojnikov lieš vijenac od magnoljalieša s kamoljijani i bloim vrpcom. Nad grobom izraše pokojnikov prijatelj gr. Dr. Ivan Zahar, hrvatski književnik sledeće slovo:

»Ako je ikada hrvatska vila gorko zaplakala, onu će plakati nad ovim grobom, u koji danas polazećo umrlo ostanke pjesnika, kakvim se stoloću die.

A narod hrvatski, koji u nelzrešivoj boli i tugli vječnom zapisava ovu grobnicu, tužan gleda po pariovju svojem, kako mu nestaje divnoga stabla, oćujan traži po vidliku svojom, odakle mu izglnu jedna od najsvetijih zvjezdah.

Jer on je svojom mladost pomladio naš vjek, svojom ljubavi otlopio sru savremenikah, veličnom duha svoega preaknuo narod bliže k sreći i slavi.

Jednakim je sokolovim pogledom motrio prošlost kao i sadašnjost, zalazio u zlatno palače mogućnikah i u skromne kolibe prostjajah.

U prošlosti gledaše vrie junake, uznošite gospe, ljute silnike i bledne kmotove, knako svaki živi i rad svojim životom, svojim pravcem, ali svaki za jednim ciljom, za srećom i slavom domovini.

U prošlosti gledaše kudu i motliku, kako je zamislila dva najkrasnije mišji, koja još i danas potresaju našim svetlom i vjekom. U toćaju povesti mnogo puta strotinjah kroz tamnicu nesreće svoje vidi gdje mu svollit sunca hmdue sreće. Razzarena kruna, pod kojom je pogluno nošine lid idjah, nije ugasila, nego je razzarila sren Hrvatata za boljom budućnošću. A najlepši vijenac, koji se vije oko glave davnih mućenikah, savio je August Senoa. Vječleće mu je crveno, bijelo i mudro: ljubavi, vjera, nada.

Slikajući nekadanji ponos i slavu, stavljajšo prošlost kao zrcalo našomu stoljeću. Treba nam ljubavi, da svoje ne odnomarimo; treba nam junačstva, da obranimo što je naše.

Stogod je u sadašnjosti vido, da radi pram tim idjah, to je ovenoće neuvehlit vječlećom svoga uma i srea; a što je vido nevrledno, to je poražavao oštrim maćem svojo satire i korbe.

Tako je stvorio divno pjesmo i još divniju pripovjedku, u kojih se krasna forma natječe ljepotom i bogustvom idjah. Zlatarovo zlato, Seljačka buna, Prosjak Luka, Prijan Lovro, Džozena, Kletva ostati će da uvijek uzor naše književnosti. Oj tužnih čas, da nam je vječnom koprenom tako hro zastrt onaj dio raja njegovih idjah, koga još ni gledati nismo!

Svomu narodu bijaše i biti će, svećenik i kralj, svećenik da pomiruje nesložne življe, da blagoslovi vjere, a kori nevrlednost, i da od neta izmoli spis roda svoja; kralj da prosije bogatstvo idjah i da mu kazuju put u tmnih historije.

U službi svoja naroda klonule su mu sile, te on u najljepšoj muzevoj dobi svršuje svoj zemaljski put. No dužnostim svojim dopuno je zadovoljio: bijaše ljubezan suprug, dobar otac, vjeran prijatelj.

S logom. mili Auguste! Polazuć tvoje umrle ostanke u vječlećom obispani groh, mi se od njega rastati nećemo, te će ga oblietati naša ljubav i štovanje, dok god bude obavljalo sunce biel križ, tvoji mili zavijač.

Ribe. Po izkazih pomorskih zapovjedništva, pohvatani su tečajem godine 1889 svega skupa u Jadranskom moru austrijski ribari 7.840.000 kilogramah raznih morskih ribah u vrednosti od 1.765.000 for. popriekio vriedi da kileogram morskih ribah 22¹/₂ novčićah. Sa hvatanjem bavilo se je 10.500 ribarah na 2670 trabukulah čamacah, koji su zajedno sa ribarskom spravom vriedi 1.872.000 for. Od navatanih ribah potrošilo je narod u Primorju, Dalmaciji i Istri 5.000.000 kilogramah, a istom 2¹/₂ milijuna kilogramah raspolazao je u druge krajeve. U Zadarskoj luci i okolici navatano je najviše ribah, naime 2.654.000 kilogramah u

vrednosti od 700.000 for. Tamo ima dakle najviše ribah i ribarah. Posle Zadra dolaze Split-ski i Trčćanski zaljev.

Nov top (kanun). Topnici 19. stoljeća živo će se poveseliti kad čuju, da je izumijen nov nađin, kojim se može sto životah na jedan put uništiti. To je nova bomba, koja je sva napunjena olovniimi kruglicami. Bombu valja nabiti, top namjeriti u najgušću hrpu, pa kad bomba padne, razprsnje sa, a smrt ima odmah puno tke posla, jer stotine vojnikah mogu na jedan mah pasti.

Probudila se u liešu. O jednom strašnom dogovaju saobćuju »Berl. Börsztg. slledeće: Supruga jednoga gospodina H. dobila je u istovremene svojom šogorinom iz svoga roduoga mjesta Rauschwitzu blizu Glogave vjest, i da joj je ondje naglo poslje drovne ne bolesti od pošalne umrlo sestra Marthia Fürster, kojoj je bilo tek 20 godnah. Obadvje gospođe nadješe svoju rođaklnju već u liešu. Mrva djevojka, koja je u svojoj posljednjoj kući ležala već jedan dan duže, nego dopušta zakoniti rok, samo zato, da se vanjskoj rodbini dade vremena, da može doći na sprovod — imala se je pokopati u jutro slededećega dana — sriede. Prispjeli rođuci spavahu predtuće noć u svojih odnosnih sobah, kada budu obadvje gospođe, spavajuće u sobi, koja se nalazila tik sobe mrtvaca, probudjone jakim štopotom u sobici, gdje je ležala mrtva djevojka. Tko da opiše neizmjerne strah obadvje gospođu, kada kroz štopot otvorena vrata vjelećam razavjetljeno sobe opazihše, gdje djevojka sjedi u liešu i gleba oko sebe. Štopot nastao je oćud, što je djevojka, dižuć se iz lieša, rukom bacila na pod nekoliko evetnikah, koji ležahu tik lieša. Gospojo skoro umrše od straha, kada na dnje opazihše, gdje djevojka polngano izlazil iz lieša. Otvorenim odmah podje djevojku k jednomu velikomu ogledalu, odgrnu zastor i poviknuv strašno pade na tlo. Na to doćrih sve u sobu, te budo oćnovišćom djevojka oćnešena u drugu sobu i odmah dozvan liečnik. Njegovomu nastojanju pošto je za rukom oćvestiti djevojku, ali do sada još nije progovortila. Djevojku živi još, liečnik se dapać nada, da će posve ozdravit.

Četiri nova svotca. Dne 8. prošloga mjeseca na svotak blažene djovice Marije kanonizirani su ill proglašeni za svotce četiri blažen. Ti blaženi jesu: bivši rimski kanonik *Ivan Krstitelj Rossi, Lorenzo od Brindisi,* kupućin i misionar, *Josip Labre,* pustinjač, koji je pokopan u Madonna del Monti u Rimu; nepokojni *Klara Montfalso,* čije kosti leže u pokrajini Umbriji. Kod te svečanosti okružen je bio sv. otac papa od preko 400 biskupah sa svih stranah zemlje.

U Americi našli su novo sredstvo, kako se iz podrumah (konobah) i drugih prostorijah daju miševi i štakori najbolje izjediti. Zidi i svaka škulja u pivnici namaže se vapnom, komu se primješa željeznog vitriola. Uspjeh da je podpun, jer da štakori i miševi liježe odmah iz takovih prostorijah.

Smiešice.

Četiri jaja donila u jednom selu Motovunšćino neta žena na dar kumu plovanu. On joj se ukaza kao zamisljen od harmonisti, pa će ti: »nu vitiš moje kume! A što bi valjlo sad njoj dat (ohrativ se bluzkinji)? Sfrigaj joj ova četiri jaja, neka barem što ruča. Tako se i učini. Nadodaše joj hljeb kruha i po litra vina. Kuma se lepo pokrepli. Na rustanku reče joj kum: lepa hvala kuma moja! Oh, ništa, šior kumpare; ću vas se ben još koji put domisliti!

Bratovćina hrv. ljudi u Istri.

P. n. gg. Sancin Josip, žup. upravitelj f. 1. u Kapital, i u god. pr. Rugeč Anton župnik u Katinari for. 1.

Listnica.

P. n. gg. Safar Tomo u Fužinah; Primismo. — S. A. u Cresu: Posljednjom je predplatom namireno 1. polugodišća dojednog god. — G. S. u Ližnjaju: Poštanskom naputnicom primismo nove, a pisma dosle nedobismo. — Gosp. N. S. — u B. Primismo, upotrebit ćemo čim bude moguće, za sada nam dosta. Zahvaljujemo, ostalo je namireno. — Gosp. J. V. u Z. Rad je vaša loznika, sve čuvamo, doći će i na ono puše blago red. Ad multos annos! — Gosp. S. S. Veoma smo vam harni, da se leate pera, gde se o našoj sudbini radi, ali nebi dobro bilo, da onu već razpravljenu stvar opet podpirimo. U sgodi doći će nam dobit. Zdravstvujte!

Javna zahvala.

Svim znancem i prijateljema, gradjanom Kastavskim, koji su dne 27. decembra moju nezaboravnu suprugu Josipu velikim saučesćem sproveli do hladna groba, i čudi ovim izročena najsrdaćnja zahvala.

Miroslav Grossman, učitelj u Kastru.

Razpis šolske službe.

Na ljudskoj šoli u **Brezovici** obćine Materije je mesto učitelja i učiteljice u **Jelšanah III.** versti slovenskim učim jezikom za popolniti.

Talstim mestom zdroženi su dohodki pomenjeni u postavi 3. novembra 1874 dež. post. št. 30. doćieno 10. decembra 1878 dež. post. št. 14.

Prosilci imaju svoje s pričami prodkrepnjene prošnje po propisanom službenom putu uz 4 jednov sem le poslati.

G. k. okragnjo šolsko svetovalstvo.

Volosko, 27. decembra 1881.

Ték Novacah polag Borse u Trstu
od 16.—31 Decembra 1881.

Dne	Car. čuk. (feštak)	Napol.	Lira star.	Peid sre. (broj leglo)	Dne	Car. čuk. (feštak)	Napol.	Lira star.	Peid sre. (broj leglo)
16	5.50	0.88	—	—	24	5.50	0.40	—	—
17	5.57	0.87	11.83	—	25	—	—	—	—
18	—	—	—	—	26	—	—	—	—
19	5.56	0.90	81	—	27	5.56	0.43	—	—
20	5.56	0.10	11.81	—	28	5.57	0.40	11.83	—
21	5.57	0.39	—	—	29	5.56	0.42	11.83	—
22	5.57	0.38	11.81	—	30	5.56	0.41	—	—
23	5.57	0.38	—	—	31	—	—	—	—

Pregled trčćanskoga tržišća
dne 29. Decembra 1881.

	OP	DO
	for. in.	for. in.
Vosak primor ski i ugarski za 100 k.	—	—
Kafa Portorika	76	36
» S. Domingo	58	68
» Rio polag vrati	42	65
Cukar austrijski	35	27
» tućeni	33	35
Cvijele trava buhaćo (Gri-santomo)	60	70
Naranče, skrinjica	2	50
Karube puljezke	7	50
» levantinsko	13	45
Smokva Kalamata	10	16
» puljezka	2	50
Limuni, skrinjica	85	90
Bademski listi mendule pulj. za 100 k.	87	88
» dalmatinske	20	47
Lešnjaci	20	27
Šljive	20	27
Pšenica ruska	11	12
» ugarska	12	13
» galciška	10	75
Kukuruz (turkinja) raski	7	75
» ugarski	10	10
Raž	9	25
Joćam	8	9
Zob ugarska	8	9
» nrbanska	11	12
» najbolje	11	12
Pasulj (šušoj), polag vrsti roba	10	18
Bob	16	22
Leća	16	22
Oriž talljanjski	13	15
» englezki (kitajski)	108	115
Vuna bosnanska	118	125
» morskaja	122	—
» arbanaska	47	90
Istarska	43	70
Dasko koruske jalovice	10	11
Štajerske	10	11
Gredo	6	6
bukovike	6	6
Ulje italij. niže vrsti	50	68
» najbolje	—	—
» srednje vrsti	41	42
dalmatinsko	41	42
Istarsko	9	50
Kameno ulje u barilah	13	—
» u kasetah	165	165
Koža strojna naške	75	103
» suho volovo naške	65	100
dalm. ist. i bos.	60	90
janjeće naške za 100 kom.	—	—
dalmatinske	—	—
kozje	—	—
» za 1 k.	—	—
» venene slane	—	—
» suho	28	37
zećje za 100 kom. u srebru	28	39
Bakar	13	25
Sardole i baril	24	27
Vrtli modri	70	100
Maslo	40	41
Loj dalmatinski i naški	63	—
Salo	75	74
Slanina	25	26
Rakija otolitar 100 litarah)	8	9
Galviji istarski	8	9
Ruj naški	6	6
» istarski	6	6
» dalmatinski	12	13
Lišće od javorike	31	48
Vinose strogine (Gripula)	30	32
» sploh	11	11
Med	3	9
Lumber (jabučice od javorike)	3	9
Pakal baril od 60 k.	2	18
Čunje (štrac)	14	16
Katram dalmat.	—	—